PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO PRIMORJE

Leto III - Cena 10 lir - 6 jugolir - 2.50 din | TRST četrtek, 4. septembra 1947 | Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. postale | Štev. 685

Zgradili bomo nove zidove na našem kulturnem pogorišču

Že v davni dobi je bil zločin zoper duhá označen za enega izmed najstrahotnejših zločinov. Tak zločin zoper duhá sta zagrešila italijanski imperializem in fašizem zoper slovenski in hrvatski narod na Primorskem in v Istri. 13. julij 1920 bo ostal z ognjenimi črkami zapisan v spominu slovenskega ljudstva v Trstu in na Primorskem. Takrat je k moči prihajajoča fašistična drhal pod vodstvom množičnega krvnika in zločinca Giunte zanetila ogenj v osrčju mlado vzbrstele slovenske prosvete na Primorskem — požgala je naš Narodni dom v Trstu. Po tem prvem naletu so fašistične tolpe z ognjem in batino, z ricinusom in nožem, s puško in ječami nadaljevale svoj uničevalni pohod zoper vse, kar je bilo slovenskega in slovanskega v Trstu, na Primorskem in v Istri. Uničili so do poslednjega vse naše prosvetne, športne in gospodarske organizacije, zatrli so slovenski in hrvatski jezik v šoli, zasledovali so ga v domove, ruvali iz ust in src tisočev in tisočev slovenskih otrok in ga končno začeli izganjati celo iz krajevnih in osebnih imen, iz nagrobnih spomenikov in iz cerkvâ.

Nepopisno je bilo trpljenje slovenskega in hrvatskega ljudstva v Trstu, Istri in na Primorskem. Vpilo je in pozivalo svet, dá vidi, da spozna in prepreči ta strahotni detomorilski poizkus imperialističnega starca. Toda zapadni svet je ostal gluh in nem za bolečino, za smrtni krik našega ljudstva.

Ko je nato v narodno-osvobodilni borbi Osvobodilna fronta pozvala ljudstvo k uporu zoper okupatorja in zatiralca se je slovensko in hrvatsko ljudstvo na Primorskem in v Istri dvignilo kot en mož ter stopilo z orožjem v roki v vrste narodno-osvobodilne vojske ter se postavilo ob stran njenih velikih zaveznikov. Trdno je verovalo, da bodo načela, ki so jih proglašali, tudi izpolnjena. Vse, kar je imperialistični in fašistični zločinec uničil in poteptal, bo vzpostavljeno in ponovno izgrajeno.

Prišla je delitev v cono B in v cono A. Kjer je ostala oblast v rokah ljudstva kot v coni B, so bile krivice popravljene in izravnane. Toda v coni A ni ZVU izpolnila tistega, kar so nekoč tako glasno obljubljali veliki zavezniki na zapadu, ko je šlo za njihov biti in ne biti. Več kot dve leti so hodile deputacije za deputacijami k predstavnikom zaveznikih oblasti ter zahtevale in prosile nadomestilo za naš pogani Narodni dom, za naše dvorane, za naše gledališče. Od obljub do dejanj je bila tako dolga pot, da je še do danes nismo prehodili. Imamo igralce in režiserje, imamo pevce in virtuoze vseh glasbil, imamo strokovnjake in profesorje, toda strehe nad glavo, ki smo jo nekoč imeli, do danes še nismo dobili. ZVU je do danes postopala nasproti slovenski kulturi s trdo mačehinsko roko. Zavedamo se, da imamo polno pravico do nadomestila za vse tisto, kar nam je fašistični režim požgal, poteptal in uničil. Te pravice ne bomo nehali poudarjati, saj je bilo v vseh mednarodnih konvencijah sklenjeno in potrjeno, da bo ena prvih nalog po zmagi nad fašističnim napadalcem vzpostavitev tistega, kar je fašistični zavojevalec uničil.

Toda čeprav od teh svojih prepravičnih zahtev ne smemo in ne moremo popustiti, mora vendarle naša kultura, ki je sedaj še zmerom kot Pepelka na cesti, dobiti svojo streho nad glavo. Slovensko-hrvatska prosvetna zveza si je zastavila za nalogo, da prevzame pobudo «za zgraditev novih zidov na slovenskem in hrvatskem kulturnem pogorišču» na STO-ju. V kratkem bo sklican zbor številnih prosvetnih delavcev in rodoljubov iz vseh krajev STO-ja, da izbere izmed sebe odbor, ki bo prevzel skrb za velikopotezno akcijo nabiranja sredstev za zgraditev zidov na našem kulturnem pogorišču. Prepričani smo, da bo ta akcija, ki se bo obračala na vse slovenske in slovanske rodoljube širom sveta, na vse resnične demokrate, ki jim je pri srcu izravnava krivic, ki so jih zagrešili fašistični zatiralci, naletela na širok odmev in odziv. V vrsti člankov hočemo na tem mestu prikličati nam vsem — posebno pa gluhim ušesom — še enkrat v spomin, kaj vsega smo nekoč na tem ozemlju še imeli, in kako nam je bilo uničenega po fašističnih zatiralcih.

Pred politično krizo v Franciji?

Spor med Ramadierom in vodstvom socialistične stranke - Ramadier postavlja vprašanje zupnice v zadevi premoga

Pariz, 3. — Danes je francoski parlament sklepal o predlogu vlade glede nujnega razpravljanja o zakonskemu osnutku za dovolitev državnih podpor za proizvodnjo premoga in jekla. Vladni predlog je bil sprejet s 312 glasovi proti 90. Nato je predsednik Ramadier izjavil, da bo pri glasovanju o zakonskem predlogu samem postavil vprašanje zaupnice vladi.

Ramadier je na parlamentarni seji poudaril izredno težak gospodarski položaj Francije in dejal, da obstoji v Franciji neutešljiv pohlep po špekulaciji in dobičkih. Če se bo to stanje nadaljevalo še nekaj tednov, tako je Ramadier nadaljeval, bosta gospodarstvo Francije, ki je sedaj v razsulu, in valuta, ki je uničena, popolnoma propadle. Ukinitev podpor za proizvodnjo premoga bi pomenilo dvig cen v vseh industrijah, kar bi dalo oporo onim, ki imajo vse koristi, če se cene dvignejo. Zlasti je treba po besedah Ramadiera uvesti že danes vso strogost glede cen poljskim pridelkom, ker jutri bodo vsi ukrepi že prepozni.

Komunistični voditelj Duclos je napovedal, da bodo komunisti glasovali za subvencije premogovni industriji in to samo iz razloga, da se prepreči povišanje cen premogu, ker bi to znalo dovesti do razvrednotenja franka in do nadaljnjega zmanjšanja kupne moči delavstva.

Pariški tisk se bavi v glavnem z vprašanjem podpor za proizvodnjo premoga in z napovedjo Ramadiera, da bo stavil zbornici vprašanje zaupnice. Neodvisni «Figaro» piše, kako se je Ramadier še pred nekaj tedni z vso silo zavzel proti sistemu gospodarskih subvencij, to pot pa je naenkrat zahteval podpore za proizvodnjo premoga. Samo s podporo komunistov je vladi uspelo dobiti večino. Levičarski «Liberation» zajedljivo ugotavlja, da vlada pač po potrebi uveljavlja politiko dirigiranega in svobodnega gospodarstva, kar je seveda zgrešeno. Isto tako je še negotovo, ali bo zadostovala podpora v znesku 4 milijard, da bo mogoče preprečiti povišanje cen premogu in izogniti se splošnemu povišanju cen.

«Franc Tireur» piše, da je treba za rešitev te krize najti vlado, ki bo imela ne samo svoj program, temveč ki bo tudi sposobna najti soglasje med delavci, gospodarji in proizvajalci in ki bo znala najti možnosti za obnovo Francije.

Tisk predvideva, da bo v petek pri glasovanju o vprašanju podpor za produkcijo premoga glasovala stranka MRP proti podporam, vendar za zaupnico vladi. Nasprotno bodo komunisti glasovali za podpore in proti zaupnici, desnica pa ne bo dala vladi niti zaupnice, medtem ko se bo samostojna levičarska skupina vzdržala glasovanja. Glede na to pričakujejo politični krogi, da bo Ramadier dobil verjetno neznatno večino približno 30 glasov.

Francoski politični krogi posvečajo nocoj vso pozornost seji, ki jo je sklical glavni odbor socialistične stranke, da preuči položaj, ki je nastal zaradi zadržanja predsednika Ramadiera po lionskem kongresu. Že 24 ur namreč preti nevarnost popolnega razkola med socialistično stranko in Ramadierom.

Če ne bo nocoj prišlo do sporazuma, izjavljajo politični krogi, da bo odbor sklical izredni narodni svet in zahteval sklicanje posebnega kongresa stranke, na katerem bo obtožil socialistične ministre nediscipline. Nekateri so mnenja, da bo Ramadier zapustil oblast. Dokončni odgovor pa bo možno imeti šele pozno v noč, ker se je seja začela ob 22. uri.

Konflikt je dosegel vrhunec sinoči, ko je Ramadier postavil vprašanje zaupnice glede subvencije premoga. Glavni odbor je bil proti temu, da Ramadier postavlja vprašanje zaupnice, in je zahteval vrsto ukrepov, za katere ne bi bila potrebna večina zbornice. Mnogi se sprašujejo, ali bo Ramadier podal ostavko. Ramadier je namreč izjavil, da je sit «nepotrebnih ovir», ki mu jih postavljajo.

V Parizu pričakujejo z velikim zanimanjem tudi razgovore, ki se bodo začeli 8. septembra v Berlinu med ameriškimi, britanskimi in francoskimi izvedenci glede dobave nemškega premoga Franciji in glede industrijske reorganizacije na anglo-ameriškem področju.

AMERIŠKO NADZORSTVO NAD GRŠKIMI FINANCAMI

Ameriški uradniki pri glavnem državnem knjigovodstvu pripravljajo grški državni proračun - Tsaldaris hoče pr kriti ljudstvu pravi položaj in eventuelni prihod ameriških vojakov v Grčijo

ATENE, 3. — Radio grške demokratične vojske poroča, da se po vsej Grčiji nadaljuje delovanje demokratične armade. Na področju Katerina so oddelki demokratične vojske zavzeli mesto Kundurioti. Skupina partizanov je izvedla uspešen napad na železniko pri Xantu. Pri Serezu so partizani sestrelili vladno letalo. V 50 vaseh na področju Komotina so se vsi mladeniči prostovoljno pridružili partizanom.

Bolgarska telegrafska agencija odločno zanikuje vesti, ki jih je objavila agencija Reuter, da so grški partizani prišli na področju Drame v Grčijo z bolgarskega ozemlja. Bolgarski delegat pred Varnostnim svetom je poslal glavnemu tajniku OZN pismo, v katerem opozarja, da grške vojaške priprave ob bolgarski meji ogrožajo varnost Bolgarije.

Politični konfiniranci na otoku Ikarija so poslali brzojavke političnim voditeljem, atenskim tiskom in 86 angleškim poslancem, s katerimi protestirajo proti uvedbi koncentracijskih taborišč. Izvršni odbor državnih uradnikov sporoča, da se bo jutri začela stavka, čeprav je vlada odredila civilno mobilizacijo teh uradnikov. Poročilo pravi med drugim: Rajši umremo na cesti, nego v uradih».

Namestnik zunanjega ministra Robert Lovett je potrdil, da so v teku pogajanja z angleško vlado za morebitni umik britanskih čet iz Grčije. Radio demokratične armade poroča, da so po vestih iz Aten Američan. prevzeli nadzorstvo nad grškimi financami. Od včeraj so pri glavnem državnem knjigovodstvu baje nameščeni ameriški uradniki in brez njihovega pristanka se ne more izvršiti nobeno plačilo. Ti uradniki pripravljajo tudi državni proračun. Grški finančni minister je izjavil, da je povišanje plač, ki ga zahtevajo javni uradniki, podrejeno odobritvi Američanov.

V zvezi s sklepi obrambnega sveta, čigar seje sta se razen Tsaldarisa udeležila tudi voditelja ameriške in angleške komisije, o prepovedi objavljanja vesti o vojaških operacijah piše «Humanité» med drugim: Z uvedbo cenzure skuša Tsaldaris prikriti grškemu ljudstvu katastrofalni položaj in zakriti eventuelni prihod novih ameriških čet v Grčijo.

Ameriki ni všeč obnova evropske industrije (razen nemške)

Washington, 3. — Ameriški minister Lovett je na tiskovni konferenci ugotovil, da se je gospodarska kriza v Evropi resnično poslabšala in da bodo ZDA verjetno prisiljene priskočiti Evropi začasno na pomoč, dokler ameriški kongres ne izglasuje tozadevnih sklepov.

Lovett je omenil tudi ameriško podporo Grčiji in Turčiji in izjavil, da je šlo predvsem za material, ki je ostal ameriški vojski, Turčiji so ZDA dobavile opremo in stroje za popravila in gradnjo cest, železnic, pristanišč in podobno.

Nadalje se je Lovett dotaknil egiptskega vprašanja in dejal, da ameriško zunanje ministrstvo pričakuje, da bo Egipt povabil Amesijo. Z Nokraši pašo je Lovett razsijo. Z nokraši pašo je Lovett razpravljal o gospodarskih vprašanjih Egipta in zlasti o vprašanju pomanjkanja dolarjev.

Glede vesti, da je ameriški minister za gospodarstvo William Clayton predlagal v Washingtonu kredit 2500 milijonov dolarjev kot začasno pomoč Evropi, dokler ne stopi v veljavo Marshallov načrt, ni hotel Lovett podati nobene izjave. Potrdil je samo namen ameriških krogov, podpirati Evropo z začasno pomočjo, ki bi obstojala v obliki posojil pri Mednarodni banki in Export-Import banki odnosno v obliki dobav živeža in drugih potrebščin, ki primanjkujejo Evropi.

Končno je Lovett izrazil mnenje, da je sedanjo gospodarsko in finančno krizo Evrope pripisati tudi posledicam angleške krize in okolnosti, da se je Evropa posvetila obnovi sredstev, ki so potrebna za industrijo, namesto da bi se posvetila izdelavi dnevnih potrebščin, ki bi pospešile izvoz in okrepile notranje gospodarstvo posameznih držav.

Pravi namen Trumanovega potovanja

Rio de Janeiro, 3. — Desničarski tisk je pozdravil prihod Trumana v Rio de Janeiro. Nasprotno piše levičarski «Tribuna Popular», da Truman s svojim prihodom v Brazilijo ni imel namena počastiti panameriško konferenco, temveč so ga vlekli tja pomembnejši razlogi, ki so zvezani s sklenitvijo gospodarskih pogodb.

Glavni namen Trumanovega potovanja v Rio de Janeiro je bil trgovinska pogodba, ki naj omogoči Ameriki izvesti popolno nadzorstvo nad brazilskim petrolejem, železom, manganom in nad drugimi zalogami kovin. Skratka Trumanov obisk je služil, da poniža Brazilce do ljudstva, ki naj skrbi in naj se vpreže samo za koristi gospoda Rockefellerja.

Newjorški tisk komentira Trumanov govor, ki ga je imel v Rio de Janeiru. «Herald Tribune» piše, da je ameriška politika bolj negativna, kakor pozitiven prispevek za izboljšanje obstoječih gospodarskih razmer v raznih državah. Ta politika se sklicuje na oboroženo silo, namesto da bi predlagala politične in gospodarske ukrepe, ki bi združili svet.

Zaganjanje reakcije ZDA v naprednjaški tisk jugoslovanskih izseljencev

New York, 3. — V zadnjem času je reakcija povečala svoje napore, da bi likvidirala napredni tisk jugoslovanskih izseljencev v ZDA. Začeli so močne napade proti najstarejšemu listu izseljencev «Enakopravnost», ki izhaja v Clevelandu. Razen tega je reakcija uvedla proti listu kazensko postopanje in zahtevala 200.000 dolarjev kot odškodnino za «netočne» vesti objavljene v listu.

Ovadbo je vložil znani sovražnik nove Jugoslavije Franc Gabrovšek, ki je bil pred vojno ravnatelj neke klerikalne zadruge, sedaj pa je duhovnik v Clevelandu.

Dr. Bebler potoval skozi Trst

TRST, 3. (ATI) — Skozi Trst je potoval jugoslovanski minister Aleš Bebler, ki potuje v ZDA, kjer bo vodil jugoslovansko delegacijo pred glavno skupščino Združenih narodov.

Bevin napoveduje carinsko unijo imperija

SOUTHPORT, 3. — Na kongresu «Trade Unions» je danes govoril angleški zunanji minister Bevin. Poudaril je, da govori kot zasebnik. Uvodoma je branil načelo nadzorstva delovne sile in njene pravilne uporabe. Bevin je dejal, da so Churchill in njegovi somišljeniki kritizirali zaradi tega laburistično stranko, toda kdaj v zgodovini ni človeštvo vodilo uporabo delovne sile. Pri tem je Bevin dejal, da je bil Churchill morda dober voditelj tekem vojne toda nikoli priznan gospodarstvenik. Sicer pa je uboštvo tisti vzrok, iz katerega je izšla potreba po nadzorstvu delovne sile.

Nadalje je Bevin zatrjeval, da laburistična vlada želi ohraniti čim višji življenjski standard angleškega ljudstva, kar pa bo težko doseči v prihodnjih dveh letih. Slaba letina po vsem svetu zaradi suše onemogoča gospodarska izboljšanje.

Glede zunanje politike je Bevin dejal, da ga nasprotniki obtožujejo, da veže Anglijo vedno bolj na Ameriko. Pri tem je poudaril, da si želi, da bi bila Anglija neodvisna od Vzhoda in Zapada in da ravno zato zahteva od delavstva, da v tovarnah izvojujejo neodvisnost, kajti če delavstvo ne bo ustvarilo zadostne proizvodnje, bo država izgubila svoj položaj. «Dajte mi orodje proizvodnje in menjal bom zunanjo politiko», je vzkliknil Bevin.

V nadaljem je Bevin izrazil upanje, da se bodo kolonije in dominoni sporazumeli z Veliko Britanijo glede ustanovitve carinske zveze. O nemškem vprašanju je dejal, da Nemčije znatno obremenja angleško gospodarstvo. Zaradi tega skuša storiti Anglija vse, kar je mogoče, za izvršitev potdamskih sklepov.

Nato je izrazil svoje zadovoljstvo nad sovjetsko ratifikacijo mirovni pogodb. Dejal je tudi, da bo vlada do koncem leta 1948 poslala domov vse vojne mobilizirance. Končno je Bevin omenil Varnostni svet in izjavil, da je ta organizacija Združenih narodov še nemanj zadostila nalogam, in trdil, da se uporablja preveč pravica veta in da služi preveč propagandi. Bevin upa, da bo konferenca štirih zunanjih ministrov v novembru nudila morda zadnjo možnost za zagotovitev gospodarske enotnosti Nemčije in obnove Evrope.

BAZOVICA

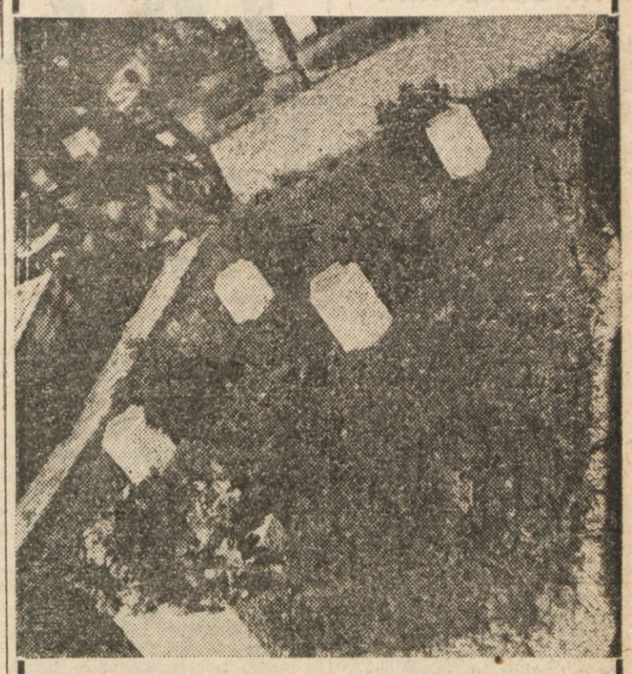

V SOBOTO 6. t. m.: Ob 9. uri dopoldne blagoslovitev grobov štirih mučencev na pokopališču pri Sv. Ani; ob 20. uri komemoracija v eni izmed tržaških dvoran.

V NEDELJO 7. t. m.: Ob 9.30 pri spomeniku v Bazovici sv. maša, nato polaganje vencev, žalostinke in govori; ob 15. uri v Bazovici veliko zborovanje z govori in množični pevski nastop.

Vabimo vse prebivalstvo, da se teh svečanosti — zlasti nedeljske — udeleži v čim večjem številu.

Odbor za proslavo bazoviških žrtev.

Dr. Groza v Pragi

PRAGA, 3. — Romunska vladna delegacija pod vodstvom dr. Groze je dav. prispela v Prago, kjer bo podpisala kulturni dogovor. Na postaji so jo sprejeli češkoslovaški ministrski predsednik Klement Gottwald, zunanji minister Masaryk in druge osebnosti, med katerimi poljski, jugoslovanski in bolgarski poslanik v Pragi.

Danes je delegacijo v spremstvu ministrskega predsednika Klementa Gottwalda sprejel predsednik dr. Beneš.

Dober pridelek grozdja v Dalmaciji

Split, 3. — Po vsej Dalmaciji se pripravljajo na trgatev. Pridelek bo letos mnogo boljši od lanskega.

Delovanje tovarn sladkorja v Hrvatski

Zagreb, 3. — Tovarne sladkorja v LR Hrvatski so dokončale priprave za začetek pridelovanja sladkorja iz sladkorne pese. Tovarna «Partizan» v Osijeku je začela včeraj obratovati. Tovarna v Branjinem vrhu bo začela delovati 5. septembra.

Dogovor o umiku čet iz Italije

Rim, 3. — Italijanska vlada je podpisala danes dogovor, sklenjen z ZDA o ureditvi umika ameriških čet iz Italije. Dogovor predvideva tudi prevzem uprave od strani italijanskih predstavnikov.

Avstralski Jugoslovani se že jo vrniti v domovino

Beograd, 3. — Glavni svet ljudske mladine Jugoslavije je prejel od mladih sinov jugoslovanskih izseljencev v zapadni Avstraliji pismo, s katerim pošiljajo voščila mladim graditeljem proge. Jugoslovanski izseljenci v zapadni Avstraliji so organizirali delovno brigado za mladinsko progo. Ta brigada pa ni mogla priti v Jugoslavijo, ker ni dobila potnega lista. V pismu je tudi rečeno, da se želijo izseljenci čimprej vrniti v domovino in prispevati pri obnovi.

Steinbeck bo obiskal Madžarsko

BUDIMPEŠTA, 3. — Znani ameriški pisatelj John Steinbeck, ki je že nekaj tednov v Sovjetski zvezi, je dobil od madžarske vlade vabilo, naj obišče Madžarsko. Steinbeck je sprejel vabilo.

VATIKAN SE POTEGUJE ZA RAINERJA

Ko so hitlerjevci morili milijone evropskih otrok, ni v Vatikanu nihče mislil na njihovo usodo

Beograd, 3. — «Borba» je objavila članek pod naslovom «Usmiljenje Vatikana», ki se nanaša na noto Vatikana jugoslovanskemu predstavniku v Rimu, s katero zahteva pomiloščenje bivšega gauleiterja Rainerja, ki je bil obsojen na smrt pred ljubljanskim vojaškim sodiščem.

List poudarja, da je bil vojni zločinec Rainer organizator prisilnega izseljevanja slovenskega prebivalstva, masovnih streljanj rodoljubov, obešanja talcev ter zažiganja živih ljudi, in nadaljuje, da niso imel k ljubljanskemu procesu niti najbolj vneti zapadni zaščitniki nemških vojnih zločincev nič pripomniti. V noti, ki jo je Vatikan poslal jugoslovanskemu predstavniku, prosi za pomiloščenje vojnega zločinca Rainerja v imenu njegovih sinov Toda med vojno ni Vatikan niti enkrat izrabil svojih tesnih stikov s hitlerjevskim rabljem Rainerjem, da bi rešil enega samega otroka v Sloveniji ali v Trstu pred usodo, ki je doletela žrtve.

Vatikan je bil v tesnih stikih z Rainerjem po tržaškem škofu Santinu in ljubljanskem škofu Rožmanu. Obadva cerkvena dostojanstvenika sta bila med vojno najtesnejša Rainerjeva Sodelavca.

Santin je n. pr. uporabil ves svoj vpliv pri mobilizaciji tržaškega prebivalstva za graditev nacističnih bunkerjev okoli Trsta, Rožman pa se je bavil z organiziranjem oboroženih tolp v Sloveniji, katerih člani so pomorili mnogo žena in otrok.

V tistem času ni v Vatikanu nihče mislil na usodo milijonov evropskih otrok, ki so jih hitlerjevci morili in jih izpostavljali gladu. Niti danes, ko Franco, ki je pod zaščito Vatikana, obsoja tisoče otrok na glad in revščino, preganja in mori njihove starše nihče v Vatikanu ne misli nato, da bi rešil otroke španskih delavcev in kmetov. Vatikan se poslužuje argumenta o otrocih, samo ko gre zato, da bi nacistične zločince, katerih okrvavljene roke se niso tresle pred nedolžnostjo novorojenčkov, rešil pred zasluženo kaznijo.

List zaključuje, da je demokratična javnost že razpravljala o «usmiljenju» Vatikana, s katerim je ta skušal zakriti svoj peklenski načrt rešitve fašizma. To pot odkriva Vatikan sam ves svoj cinizem in vso zahrbnost tega «usmiljenja».

Pogodbo z Japonsko moralo pripraviti 4 velesile

Nanking, 3. — Radio ljudske vojske je protestiral proti sklicanju konference 11 držav za pripravo mirovne pogodbe z Japonsko in zahteval, naj pogodbo pripravijo samo štiri velesile. Zahteval je tudi pravico onega dela Kitajske, ki je pod nadzorstvom ljudske vojske, do udeležbe na konferenci. Radio je zaključil, da kitajsko ljudstvo ne bo nikoli priznalo pogodbe, ki bi jo podpisala Čangkajškova vlada.

Borba ameriških delavcev proti zatiralcem

NEW YORK, 3 (Tanjug) — Ob priliki praznovanja «Labour day» poudarjajo vsi ameriški listi velikega borbenega duha ameriških delavcev proti Taft-Hartleyevemu zakonu. Predsednik AFL, Green in predsednik CIO, Murray sta na zborovanjih pozvala svoje člane, naj zastavijo vse sile, da ne bodo pri predsedniških volitvah izvoljeni tisti, ki so volili za Taft-Hartleyev zakon.

Bivši podpredsednik ZDA Henry Wallace je imel v Detroitu govor, v katerem je med drugim dejal: «Če se demokratična stranka ne bo pokazala res kot stranka miru in napredka, bomo mi ustanovili novo stranko. V nekaterih gospodarskih področjih se že opaža popuščanje. Če bi uporabili polovico sredstev, ki se uporabijo za borbo proti Sovjetski zvezi, za izboljšanje življenjskih pogojev ljudstva in drugo polovico za zvišanje proizvodnih sredstev, bi bil mir zajamčen in možnost nove vojne bi bila za vedno odpravljena.»

So jih že izpustili - fašiste namreč...

Trst, 3. — Poročevalski urad Julijske krajine poroča:

«Glavni stan sil srednjega Sredozemlja uradno javlja, da je zaradi čiščenja, ki ga je izvedla zavezniška varnostna policija v prvih urah 27. avgusta 1947., bilo aretiranih sedem oseb ter pridržanih, da bi bile zaslišane z ozirom na proglas štv. 1 Zavezniške vojaške uprave člen 8. odstavek 2.

«Zaradi predhodnega zaslišanja so bile dne 28. avgusta pridržane druge tri osebe. Vse pridržane osebe so bile osumljene direktnega in indirektnega sodelovanja pri neredih, ki so se nedavno pripetili v Trstu.

«Sporočamo imena pridržanih oseb: Privileggi Gino, De Silla Costantino, Maggi Giuseppe, Lobianco Paolo, Margherito Enzo, Sangalli Renzo, Cafagna Agostino, Guardiani Vasco, Quattrocchi Carmelo, Julich Antonio.

«Od teh so Privileggija in Cafagno predali policiji v stanju obtožbe. Vsi ostali so bili sedaj izpuščeni, ker so se zaslišanja izkazala za zadovoljiva».

Tako se glasi službeno poročilo o aretiranih tržaških šovinistih, zaradi katerih je njihova «unija svobode» kvalunkvistov in liberalcev toliko protestirala in ves reakcionarni tisk dvigal toliko prahu. V nekaj dneh so jih izpustili.

Vprašamo ZVU in vse vrste njene policije: Že nekaj mesecev je preteklo, odkar so bili aretirani naši tovariši dr. Milič, Stanič in Pohar in nobenega glasu ni o njih.

Kje so?

Kako dolgo še, gospod polk. Carnes?

Canterburyjski škof

o volitvah in o svobodi vere na Madžarskem

Budimpešta, 3. — Minister Boldizar je na tiskovni konferenci inozemskim dopisnikov uradno sporočil izid volitev in odločno zanikal obrekovalne trditve, da je bilo 1 milijon volivcev izbrisanih iz volivnih spiskov. Izjavil je, da 90 odstotna udeležba in izid volitev dokazujeta njihov pravilen potek. Tudi dejstvo, da sta dve opozicijski stranki, in sicer Barankovičeva in Pfeifferjeva dobili nad poldrug milijon glasov, dokazuje, da so volivci svobodno izražali svoje mnenje. Obzaloval je, da so nekateri inozemski listi neugodno poročali o volitvah. Izjavil je tudi, da je notranje ministrstvo odredilo preiskavo, da ugotovi eventualne kršitve in strogo kaznuje krivce.

Glede Barankovičeve katoliške opozicijske stranke, ki je dobila 16% glasov, je izjavil, da bodo nekatera poslanska mesta ostala prazna, ker stranka nima dovolj kandidatov. Boldizar je dejal, da se bo novi parlament sestal 15 dni po volitvah.

List «Szabadsag» je objavil izjavo cantenburyjskega škofa dr. Hewleta Johnsona, ki je imel politiko v Budimpešti prisostvovati volitvam. Izjavil je, da je govoril z raznimi opozicijskimi voditelji in prisostvoval številnim zborovanjem. Vsi opozicijski govorniki so lahko svobodno govorili. Napadali so vlado in tudi triletni načrt, ki daje velik doprinos k izboljšanju položaja v državi.

Glede načina volitev je škof izjavil, da je bil presenečen nad skrbnostjo, s katero so jih organizirali, da se zajamči tajnost volitev in njihov reden potek. Med volitvami ni ugotovil nobenih neredov.

V zvezi s trditvami, da na Madžarskem preganjajo cerkev, je dr. Johnson poudaril, da na Madžarskem država skrbi za cerkev, dočim v Veliki Britaniji ne dobiva ta od države nobene denarne pomoči. Pripomnil je, da je govoril z madžarskim kardinalom Mindszentyjem, ki mu ni rekel niti besede o kakršnem koli preganjanju.

50.000 angleških rudarjev stavka

London, 3. — V Yorkshireju stavka sedaj okoli 50.000 rudarjev. Od začetka stavke do sedaj je Velika Britanija zgubila 200.000 ton premoga računajo, da znaša dnevna zguba sedaj 60.000 ton. V 46 rudnikih delo počiva, kar predstavlja tretjino vseh rudnikov na tem področju.

NEW YORK. — Voditelj ukrajinske delegacije v OZN Manuilski je prispel v ZDA.

JULIJ BELTRAM

Dosedanji rezultati dela ljudske oblasti v Kopršcini in Bujščini

II.

V takih pogojih se je na ozemlju sedanjega istrskega okrožja gradila in utrjevala ljudska oblast v onem času, ko je v Trstu in coni A ZVU nasilno odpravljala drugega za drugim vse organe oblasti, ki si jih je postavilo ljudstvo v borbi proti fašizmu, za obrambo svojih interesov proti vsem zatiralcem in izkoriščevalcem. Angloameriške okupacijske oblasti so s tem prekršile devinski sporazum in izzvale ogorčenje in odpor demokratičnega primorskega ljudstva. V coni B je VUJA pustila in podprla neovirani razvoj oblasti, ki je bila izraz ljudske volje in interesov.

Tukaj ni mesta za formalno demokracijo, ki naj služi za slepilo množicam. Demokracija se izvaja v praksi. Ljudstvo neposredno sodeluje pri upravi potom svojih izvoljenih odborov, zborov volivcev, skupščin itd. Ob taki najširši udeležbi ljudstva so se sprejemali zakoni in sklepi o ustanovitvi raznih organov na vseh področjih družbenega in ekonomskega življenja. Omenili bomo najvažnejše med temi in poročali o njihovem delu.

Med najvažnejše ukrepe spada brez dvoma odlok poverjeništva PNOO-ja od 1.12.1946 o agrarni reformi. Medtem ko se delovno ljudstvo v drugih državah (Italija Francija itd) še danes bori za uresničenje načela «zemlja tistemu, ki jo obdeluje» in zaman zahteva od svojih predstavništev in vlad odloka o agrarni reformi, je bil pri nas ta odlok nujna in logična posledica prevzema oblasti s strani ljudstva samega kot bistvene pridobitve narodno - osvobodilne borbe. Za istrskega kolona ne bi bilo osvoboditve in zmage nad fašizmom, če se ne bi rešil nevdržnih posestnih odnosov, ki so kot ostanki fevdalizma pomagali fašizmu pri socialnem in nacionalnem zatiranju. Z agrarno reformo je bilo samo v koprskem okraju razveljavljenih nad 160 prisilnih dražb, ki so imele izključni namen raznarodovati in gospodarsko uničiti slovenski življ in ustvarjati veleposestniške odnose, tako drage fašističnemu režimu. V bujskem okraju je število podobnih primerov še večje, kajti raznarodovanje Hrvatov je bilo še hujše.

O tem pričajo številke iz ljudskega štetja v bujskem okraju leta 1945: od ca 30.000 prebivalcev je bilo nekaj nad 11.000 Hrvatov, 13.000 Italijanov in 6.000 neopredeljenih. To se pravi 6.000 Hrvatov, ki ne vedo, ali so Hrvati ali Italijani. Ne vem, če se je še kje na svetu vršilo kaj podobnega. To je višek nasilja in nacionalnega zatiranja

Toda kljub temu se zemlja ni delila samo Slovencem in Hrvatom, ampak je zemljo dobilo tudi veliko število italijanskih kolonov in to celo takih, ki so bili sem priseljeni v dobi fašizma na škodo slovanskih poljedelcev. Taka je torej resnica o protiitalijanskem značaju agrarne reforme, kakor jo skuša prikazati tržaški reakcionarni tisk.

Na razmeroma majhnem ozemlju, ki ga predstavlja naše okrožje, so bila razdeljena kolonom in odvzeta gospodarjem sledeča posestva:

v okraju Buje je 322 veleposestnikov izgubilo posest nad 7311 hektarjev zemlje, ki je bila razdeljena 2369 kolonom. V koprskem okraju pa je bilo 625-im gospodarjem odvzeto 2290 ha in razdeljeno 1024 bivšim kolonom.

Vsem novim gospodarjem zemlje so bili izročeni dekreti o posesti, bivšim gospodarjem pa odloki o razlastitvi. S tem je bilo izvršeno veliko delo, ki ga mora pozdravljati vsak demokratično usmerjen človek, tako kot ga pozdravljajo novi kmetje-bivši koloni, ki so trdno pripravljeni čuvati to zemljo pred komer koli. Pa ne samo tisti, ki so zemljo dobili z agrarno reformo, vsi kmetje so pripravljeni boriti se ramo ob rami s koloni, zato da se odpravijo ostanki fevdalizma in nečloveškega zatiranja po vsem ozemlju STO-ja.

Kako čuva novi kmet zemljo, označuje sledeči primer.

Nekateri bivši gospodarji so hoteli potom svojih advokatov izterjevati nekaj dajatev iz leta 1945-46. Bivši koloni-danes kmetje in gospodarji zemlje so se zbrali in soglasno sklenili, da ne bodo priznali nobenih dajatev bivšim lastnikom, kajti vse, kar gospodarji imajo, je plod truda njihovih kolonov. Slo je v tem primeru za starega socialista, ki je imel kot socialist 37 kolonov. Čuden socialist, ki ljubi fevdalni red in srednjeveške razmere, kadar gre za njegove osebne koristi. Najverjetnejši dokaz, kako se bivši koloni zavedajo pomena agrarne reforme, pa sta bili v obeh centrih okrajev Koper in Buje zborovanji bivših kolonov, ki so ob tej priliki prejeli dokumente o lastništvu.

(Se nadaljuje)

TRŽAŠKI DNEVNIK

Tržaški misijon in duhovniki

V zvezi na misijon, ki ga je napovedal škof msgr. Santin, smo se interesirali za stališče, ki ga zavzemajo tržaški duhovniki do tega misijona.

Msgr. Santin je napovedal in ukazal, da se bo vršil misijon tudi na javnih trgih in ulicah, kakor je to navada v Siciliji. Pri nas te navade ni bilo. Tržaški italijanski duhovniki so se pri tem razdelili. Manjšina, ki jo tvorijo nacionalistični, fašistični elementi, so za Santinov načrt. Večina pa ga nazivajo «Circo Santin».

Kar pa se tiče slovenskih duhovnikov v mestu, je njihovo stališče še bolj zanimivo. Pred nekaj tedni so se sestali v Marijinem domu, kjer so razpravljali o misijonu. Najprej so prečitali škofov ukaz o misijonih. Ko so čitali stavek o misijonu na trgih in ulicah, so se močno zakrohotali. Razen dveh navzočih (dr. G. in dr. Šk.) so bili vsi zoper take vrste misijon, kakršni so na Siciliji in v Kalabriji.

Nato je škof msgr. Santin umaknil ukaz o slovenskem misijonu na trgih in ulicah.

Večina duhovnikov pa je spoznala, da ima škof z misijonom politične cilje: okrepiti demokristjansko stranko pri bodočih volitvah v STO-ju in okrepiti svoje osebno stališče v Rimu, kjer so začeli dvomiti, da je msgr. Santin še vedno na pravem mestu.

Kako se bodo obnašali slovenski duhovniki v praksi? Škofova odredba je ukaz. Ukaze pa treba izvajati. Večina ostane nevtralna, ker noče Santina podpirati pri njegovih političnih ciljih. Manjšina je spet razdeljena: nekateri bodo agitirali za Santinov misijon. To so Santinovi hlapci. Z njim so držali vedno in bodo. Med njimi so begunci s Kranjskega, ki so zbežali pred narodno-osvobodilno vojsko in se čutijo v Trstu bolj varne. Med njimi so tudi belogardisti.

Doklej še...?

V nedeljo 31. avgusta so se mirno sprehajali člani posadke parnika «Prozor» Kopovič Jakov, Veršič Ivan, Basič Viktor, Jeromel Viktor in Honovič Ante po trgu Ponterosso. Naproti jim je prišla skupina ljudi ter jih pozdravila z «Zdravo». Mornarji, nič hudega sluteč, so jim odzdravili. Ustavili so se in na vprašanja, če je na njihovi zastavi rdeča zvezda in če so Titovi, so mornarji pritrdili. Nemalo so bili presenečeni, ko so prišli na njihov miren odgovor padati udarci s pestmi. Vendar so kmalu spoznali, za kaj gre, in da ne bi prišlo do resnejšega incidenta, so se mornarji raje umaknili.

Naslednji dan so mornarji ta napad osebno sporočili na Port Security. Toda tam so prejeli kratek, a značilen odgovor: O tem ne vemo nič in nas tudi ne zanima.

Tako torej. Danes so napadeni Tržačani, jutri Angleži, pojutrišnjem pripadniki drugih narodnosti, ki ne trobijo v rog italijanskega šovinizma in mednarodne reakcije in počasi bo v Trstu zavladal zakon džungle. Ali je to vaš namen, čuvarji reda in varnosti?

TUDI SLOVENCI

morajo soodločati o vprašanju gledališča „Verdi"

V zadnjem času so začeli nekateri tržaški listi obravnavati vprašanje tržaškega občinskega gledališča «Verdi».

V našem časopisju smo že večkrat načelno obravnavali naše stališče v pogledu tržaškega gledališča Verdi, le da je vselej naletelo na gluha ušesa od strani ZVU, da o tržaških šovinistih in stališčih nekaterih političnih strank niti ne govorimo. «Giornale di Trieste» je v svojem članku «Dare una Sovrintendenza al Teatro Comunale Verdi», obravnaval vprašanje gledališča z izključno italijanskega vidika. V svoji šovinistični zaslepljenosti gre celo tako daleč, da dokazuje, da je Trst navezan gospodarsko in kulturno na Italijo (kljub temu, da je bil do prihodu češkega avtovlaka v Trst drugačnega mnenja). V resnici je «žalostna» ugotovitev, da bo postalo tržaško gledališče brez italijanskih ravnateljev, pevcev, režiserjev in celo brez italijanskih garderoberjev suha veja, pravo «skladišče smrti». Zato svetuje, da bi bilo treba postaviti takšnega superintendenta, ki bo dobro poznal italijansko umetniško življenje in bo lahko dvignil nivo tržaškega gledališča na primerno višino.

Poponoma jasno je, da «Giornale di Trieste» in vsem političnim krogom, ki stoje za njim, sedanji superintendant Cesare Barison v ničemer ne ustreza, ker po njihovem mnenju premalo favorizira italijanske šoviniste na račun demokratičnih množic. Na njegovo mesto bi hoteli postaviti verziranega italijanskega šovinista.

Iz vsega je razvidno, da skušajo reševati nekateri tržaški krogi vprašanje gledališča Verdi na popolnoma svoj način. In vendar prav vsi z demokratičnimi frazami dopovedujejo svojim bralcem, da so demokrati, čeprav je resnica popolnoma drugačna. Nihče pa se od vseh teh ni spomnil dejstva, da živi v Trstu veliko število Slovencev, ki imajo že po Statutu zagotovljene vse nacionalne pravice, ki imajo pravico izživljanja na gospodarskem, političnem in kulturnem polju in ki imajo kot tržaški občani tudi pravico do gledališča «Verdi» najmanj dvakrat na teden.

Le tako, če bodo postavili italijanski krogi enakopravnost slovenske kulture z italijansko, bodo ustvarili pogoje za tesnejše zbližanje med slovenskim in italijanskim ljudstvom na STO-ju.

Primorskim partizanom

«Slovenska beseda je beseda petja». Tako je zapisal naš ljudski umetnik Ivan Cankar. Ta beseda je spremljala tudi naše partizane, ko so s pesmijo jurišali na sovražne bunkerje, to besedo smo vedno gojili, ta beseda nam je bila v spodbudo in razvedrilo po težkih borbah, s to besedo smo se poslavljali od naših padlih.

Da nadaljujemo te naše lepe in stare tradicije, bomo primorski partizani ustanovili pevski zbor ter želimo, da bi bil med najboljšimi na STO.

Nas in primorsko ljudstvo naj bi s svojim lepim petjem spominjal na slavne dneve iz narodno osvobodilne borbe in pripomogel k dvigu ljudske prosvete med partizani STO ter jo ponesel tudi izven meja našega ozemlja.

Zato pozivamo vse partizane, ki imajo pogoje in veselje do petja da se javijo na sedežu Zveze primorskih partizanov v Trstu, kjer bodo dobili vsa navodila.

Vsi že vpisani pevci naj se javijo v četrtek 4. t. m. ob 19.30 na sedežu kulturnega krožka «Kraljič» k vaji.

Lahko se prijavijo tudi vsi novi pevci.

Pohitimo z ustanavljanjem strokovnih tečajev

Kamor koli gredo naši aktivisti na teren, povsod slišijo vedno isto vprašanja, ki jih postavljajo naši ljudje: Kdaj boste organizirali strokovne tečaje.

Res je sicer, da so se taki tečaji ponekod v Trstu in bližnji okolici že vršili in da so se morali oni, ki so te tečaje priredili, ugotoviti, da se baš mladina ni udeležila teh tečajev v oni meri, kot bi bilo to pričakovati. Vendar ne moremo trditi, da si mladina ne želi znanja, da si ne želi izobrazbe. V Sv. Križu so se mladinke na lastno pobudo zbrale, si priskrbele s strokovno učiteljico, ki jih uči krojenja in tudi tečaj pridno obiskujejo. Mladini je treba nuditi nekaj konkretnega, kar lahko s pridom uporabi za življenje, in to so predvsem strokovni tečaji.

Že za časa fašizma in še preje so bile v Lokvi, na Proseku, na Opčinah, na Katinari in sploh v bližnji okolici strokovne šole, ki so jih organizirali sindikati, tehnični oddelek Delavske zbornice in celo prosvetno ministrstvo. Ne mislimo se pri tem spuščati v vprašanje v kolikor so te šole škodovale ali ne, vendar pa je dejstvo, da je te strokovne šole obiskovala v precejšnji meri naša slovenska mladina in da se je marsikateri kmečki sin oddaljil od svoje rodne zemlje in materinega jezika.

Kmalu bodo v glavnem kmečka dela na polju končana in bližajo se dolgi zimski večeri. Nujno je, če hočemo našo mladino aktivizirati, če jo hočemo odvrniti od puhlih zabav, da preskrbe naše masovne organizacije, zlasti mladinska in ženska organizacija, da se organizirajo v mestu in na deželi strokovni tečaji. Seveda je nujno, da se pri tem upošteva več kriterijev tako z strokovnega, tehničnega in političnega vidika. Upoštevati je tudi kulturo tal določnega kraja, ko se ustanavlja v njem tečaj. Tako bomo na primer v Lokvah organizirali tečaj, ki bo obravnaval vprašanja živinoreje, trgovine, dočim bomo na Proseku takega, ki se nanaša na vinogradništvo itd.; v mestu pa seveda tečaje, ki bodo po želji tečajnikov obravnavali vprašanja iz industrije, trgovine in splošnih vprašanj. Sam program teh tečajev pa mora obsegati poleg strokovnih vprašanj tudi vrsto vprašanj, ki se nanašajo na vprašanje STO-ja, da bodo imeli kot strokavnjaki pravilen pogled na njegovo gospodarstvo in tudi pozitivno vplivali na njegov razvoj. Poleg tega bo treba obravnavati lepoto slovenskega jezika ter buditi v tečajnikih ljubezen do lastnega naroda.

Naloga naših masovnih organizacij pa je, da izvrše na terenu predčasno propagando, da se bo teh tečajev udeleževalo čim več ljudi in predvsem mladina. Nikdar se ne sme zgoditi, da bi se prvi ali drugi dan tečaja udeležilo precejšnje število tečajnikov, ki bi se iz dneva v dan vse bolj krčilo in bi bilo na koncu tečaja prisotnih le par ljudi. Naši mladini je predvsem treba privzgojiti vztrajnost: pri delu, ker je to baš ena izmed značilnih potez, ki ji je odvzela fašistična vzgoja. Vodstvo pa, ki bo te tečaje organiziralo, mora poskrbeti za to, da bodo tečaji vsestransko ustrezali tako na strokovnem, političnem in jezikovnem področju.

KOLEDAR

Četrtek 4. septembra
Rozalija, Zala
Sonce vzhaja ob 5.28, zahaja ob 18.35. Dolžina dneva 13.10.
Jutri 5. septembra
Lovrenc, Tuga

Spominski dnevi

1834: *se je rodil v Ljubljani pisatelj in prirodoslovec Fran Erjavec.*
1941: *je bil ustanovljen Štajerski bataljon.*

Če si slep za svoje slabosti, si slep tudi za vrline bližnjega.

Preskrba

Delitev sladkorja. Danes so pričeli deliti za potrošnike v mestu in na podeželju na odrezek V (sladkor) navadne živilske nakaznice po 400 gr sladkorja za skupino od 0 do 9 in nad 65 let ter 300 gr za skupino od 9 do 65 let. Cena je 400 lir za kg. Delitev se zaključi 30. t. m.

Dvig nakazil. Občinski prehranjevalni uradi naj dvignejo danes pri Sepralu nakazila za testenine za prihodnjo delitev.

Dvig nakazil. Pri občinskem prehranjevalnem uradu naj dvignejo danes prodajalci raconiranih živil nakazila za testenine.

Krožek «Rauber» na Greti

vabi danes ob 20.30 na sestanek slovenske člane krožka. Razpravljalo se bo o delovanju slovenskega odseka. Vabimo vse člane in člane, da se polno število udeležijo tega sestanka.

Sindikalna prireditev v Trebčah

Krajevni odbor ESDN v Trebčah bo 14. t. m. razvil svojo sindikalno zastavo. Ob tej priliki bo tudi javna prireditev.

Uradne vesti ZVU

Trst, 3. — Obveščevalni urad Julijske krajine objavlja danes sledeče obvestilo:

«Uradi prosvetnega oddelka ZVU so premeščeni iz Ljudskega doma v ulico della Borsa št. 1.

Pevci in pevke

V nedeljo 7. septembra se zopet snidemo v Bazovici. Počastiti moramo spomin bazoviških žrtev, ki so dale iz ljubezni do svojega naroda svoje mlado življenje za našo svobodo.

V soboto 6. septembra bo ob 9. uri na pokopališču pri Sv. Ani blagoslov grobov z govori in petjem združenih pevskih zborov iz Skednja in Sv. Mar. Magdalene pod vodstvom tov. Fr. Fabrisa. Zvečer bo v gledališki dvoram Doma prist. delavcev žalna komemoracija z govori, zbornimi recitacijami SNG in sodelovanjem pevskega zbora «Tomažič» pod vodstvom tov. G. Oocinija in svetivanskega pevskega zbora pod vodstvom tov. Frana Venturinija. V nedeljo 7. septembra bo ob 9. uri sv. maša na kraju ustrelitve. Med sv. mašo poje pevski zbor iz Bazovice pod vodstvom tov. Sonje Mahničeve. Po sv. maši zapojo skupaj vsi pevski zbori, ki se bodo udeležili žalne proslave, pesem «Zrtvam» in Venturinijevo «Mi smo ubežniki». 7. septembra popoldne bo v Bazovici miting z govori in nastopom vseh pevskih zborov. Zlasti pri popoldanski proslavi ne sme manjkati nobeden naš pevski zbor. Želimo pa in prosimo, da bi bili vsi pevski zbori navzoči že pri dopoldanski proslavi. Zato naj nam pevski zbori, ki nimajo prevoznega sredstva takoj javijo, kdaj naj jih pridemo iskat. Ne odlašajte na zadnji dan in sporočite to takoj SHPZ.

Zveza primorskih partizanov

sporoča spodaj navedenim bivšim partizanom, da se morajo javiti 7. t. m. pri statističnem odseku vojnega področja v Hrpeljah. Urediti morajo svoj položaj in dvignili svoje prejemke.

Ker je zadeva važna, naj oni, ki so prečitali ta poziv, obvestijo prizadete tovariše. Pri odseku se lahko javi tudi ožji član družine s pooblastilom, ki ga izda ljudski odbor ali odbor ZPP.

522 Meljak Marjan, rój. 6-2-1927, stan. Meduš 42-Koper; 525 Gorela Joakin, 28-8-1909, Nova Vas 5-Koper; 528 Pribac Jožef, 7-7-1905, Krkavce 98-Koper; 532 Grego Ivan, 21-9-1908, Sv. Peky 37-Koper; 539 Bažec Aleš, 17-7-1905, S. Tomà 23-Koper; 542 Cergolj Ivan, 10-10-1906, Sv. Lucija 452-Koper; 545 Cigav Alojz, 10-8-1908, Pobeg 75-Koper; 548 Zupoin Marjan, 2-3-1909, Kolombar-Koper; 554 Furlančič Ivan, 7-4-1908, Kovalič.-Sv. Anton 168; 523 Kavrečič Armando, 1-5-1923, Sv. Anton 105-Koper; 524 Medoš Rudolf, 3-7-1904, Medoši 51-Koper; 526 Kolovič Anton, 15-5-1899, Boršt 45 Koper; 529 Prelec Ivan, 16-10-1908 Savredo 401-Koper; 534 Medon August, 1-6-1901, Škofije IV-Koper; 537 Debernardi Matija 10-3-1904, Gažon 90-Koper; 540 Marsič August, 8-4-1904, Kasterlagu 400-Koper; 543 Gregoreti Matija, 4-3-1908, Gažon 32-Koper; 546 Hrvatič Franc, 3-11-1909, Smarje 128-Koper; 552 Babič Viktor, 2-6-1904, Babiči 210-Koper; 556 Furlančič Leander 22-7-1904, Dekani 43-Koper; 563 Jakomin Jože, 24-8-1908, Sv. Anton 156-Koper; 562 Fermo Ivan, 5-9-1905, Kosterlagu 458-Koper; 562 Jurinčič Jožef, 6-5-1906, Lazzaretto-Rižana 4; 565 Zupin Franc, 29-9-1923, Kolombar 94-Koper; 690 Morgan Ivan, 16-12-1927, Smarje 29-Koper; 694 Bordon Izidor, 16-1-1918, Motinjan 261-Koper; 728 Pečar Sergij, 15-9-1922, Gosp. zadruga-Koper; 730 Žerbo August, 23-8-1927, Tinjan 13-Koper; 864 Medoš Ludvik, 20-3-1914, Medoši 55-Koper; 867 Faber Bruno, 4-6-1921, Smarje-Koper; 871 Skrgat Karmel, 27-9-1909, Sv. Martin 169-Koper; 874 Krmac Franc, 22-11-1905, Gažon 101-Koper; 878 Breč Sabina, 17-9-1925, Breči 53-Koper; 914 Bonin Franc, 15-2-1906, Parezago 785-Koper; 527 Gregorič Benjamin, 1-1-1908, Škofije 29-Koper; 531 Ambeže Anton, 16-8-1903, Gažon 114-Koper; 536 Rea Karel, 3-10-1904, Krkavce 50-Koper; 538 Savarin Karel 19-6-1907, Smarje 106-Koper; 541 Gregorich Avgustin, 16-5-1905, Sv. Anton 46-Koper; 544 Debernardi Franc, 26-9-1908, Smarje 85-Koper; 547 Kocjančič Emil, 25-2-1909, Sv. Anton 134-Koper; 553 Starc Alojz, 13-7-1906, Fašanzana 3-Koper; 561 Kozlovič Ivan, 19-6-1902, Tinjan 114-Koper; 564 Babič Albert, 19-6-1909, Marezige 28-Koper; 725 Cortese Giorgio, 21-8-1924, Izola S. Giacomoli 9; 731 Hrvatin Robert, 10-11-1924 Smarje 126-Koper; 727 Kavrečič Danilo, 2-9-1925, Pečki 95-Koper; 729 Poropat Jure, 29-3-1926, Prerad-Koper.

Radijski sporedi

v četrtek 4. septembra

TRST II

11.30. Dopoldanski koncert. 12.00. Sodobna Anglija. 12.10. Pesmi raznih narodov. 12.45. Napoved časa in poročila. 13.00. Vokalni kvintet. 13.15. Češke melodije. 14.00. Pestra glasba. 14.15. Zgodovina 19. stoletja. 14.28. Čitanje sporeda. 17.30. Drobne glasbene slike (Prenos iz Vidma). 18.00. Radijska univerza. 18.15. Operne uverture. 18.30. Ženska ura. 19.00. Komorna glasba. 19.30. Romance. 19.45. Napoved časa in poročila. 20.00. Pravljice za otroke. 20.15. Simfonična glasba. 20.45. Slovensko pravopisje. 21.30. Pavlihova dvorana. 21.30. Glasba za kitaro. 21.45. Slovenska književnost. 22.00. Tržaški kvartet (Prenos iz Ljubljane). 22.30. Fantje na vasi. 23.00. Večerna glasba. 23.15. Napoved časa in poročila. 23.30. Čitanje sporeda. 23.35. Polnočna glasba. 24.00. Konec oddaje.

KINOPREDSTAVE

ROSSETTI. 16.30: «Hazardna igra», Marlen Dietrich, James Stewart.
VIALE. 16.00: «Ne bom več pel», Virgil Riento, Vera Berman.
ALABARDA. 16.00: «Ta dežela je moja», M. O'Hara, Ch. Laughton.
MASSIMO. 16.00: «Rokovnjači», F. March in F. Gall.

Odg. urednik DUSAN HREŠČAK
Tisk Stabilimento Tip. Trieste

MALI OGLASI

STROJNIKA, vajenca strojev za izdelovanje papirnatih vrečic, sprejme «PAPIROCEL», Ljubljana, Lepodvorska ulica 23.

HARMONIJ za pevska društva prodam ali zamenjam za smrekove deske. Ivan Kacin, ul. New York 46 (pri Pevmskem mostu), Gorica.

NOVO HIŠO v Ilirski Bistrici s gostilniškimi prostori, v središču trga, zamenjam za hišo ali stanovanje v coni A ali Italiji. Ponudbe na oglasni oddelek «Prim. dnevnika» pod «Bistrica».

Seja občinskega sveta

Na svoji sinočni seji je občinski svet pod predsedstvom inž. Fortija razpravljal o vprašanjih, ki zadevajo mestne uslužbence. O prejemkih dnevničarjev v primeru bolezni in o povečanju števila službenih mest za tajnike druge kategorije. Prvo točko je mestni svet na predlog občinskega svetnika Catalana sprejel, prav tako drugo točko na predlog svetnika Castellani-ja.

Med slučajnostmi je svet prebral pismo, ki ga je poslala avtonomna ustanova za letovanje in turizem, v kateremu protestira proti sedanjemu načinu uprave gledališča Verdi, ker je pri tem oškodovana. Svetnik Rinaldini je ta protest podpri in predlagal, naj bi se pregledal statut avtonomne ustanove, ki upravlja mestno gledališče Verdi. Ta predlog pa je izzval probleme, ki jih svetniki s svojim govorjenjem niso mogli takoj razčistiti. Končno so se le zedinili in sklenili ustanoviti komisijo, ki bo te stvari preštudirala. Za člane komisije so bili imenovani svetniki Presca, Lovisato, Visintin in Catalan. Ker «važnih» problemov, s katerimi se svetniki navadno bavijo, ni bilo, je predsednik Forti prebral in izročil izjavo, v kateri mestni svetniki zanikajo, da bi soglašali s povišanjem cen Acegata. Svetnik Catalan je v tržaškem narečju še enkrat načel vprašanje stanovanjskega urada in zahteval, da se ta urad zopet dodeli mestni občini. Predsednik Forti je omenil vse, kar se je do sedaj že razpravljalo o tem, in predlagal, naj se predsednik občine še enkrat zanima za to vprašanje. Edina važna stvar, o kateri je svet razpravljal, je bilo vprašanje hiš, ki so jih že začeli graditi na Elisejskih poljanah, pa so dela sedaj prekinili in s tem vrgli na cesto delavce.

RAZPRAVA JAVNIH DEL

Milijoni, avtomobili, krzna

v pripovedanju obtežilnih prič

Ker je član protivohunske službe podpolkovnik Leo Pagnotta, ki je vršil preiskavo v zadevi uslužbencev na uradu za javna dela, končno prišel iz Rima, se je včeraj nadaljevala razprava proti uradnikom iz urada javnih del.

Kot prva priča je vstopil v sodno dvorano Pagnotta s polno aktovko obtožilnih dokumentov. Na tožilčevo vprašanje, ali je on izpraševal obtožence, je potrdil.

«Inženir» Ricci se otepa odgovornosti

Nato je sodišče začelo brati zapisnik o zaslišavanju obtoženega Riccija. Iz zapisnika je razvidno, da ga je major Richardson pripeljal iz Turina v Trst že tedaj je Ricci dobival razne darove, ki si jih je delil z Miroslavo Strukljevo. Prav tedaj ko je sodišče prebralo te besede, je lažni inženir skočil pokonci in ves razjarjen vzkliknil: «Ni res!» Major Bayliss pa ga je z malce grozečim glasom takoj prekinil, naj se več ne oglaša. Že v Turinu je obtoženec povedal Richardsonu, da dobiva nagrade, vendar pa se je major samo malo razburil, ne da bi podvzel ostre korake. Naposled se je celo vdal v to in sta si začela skupno deliti nagrade. Trst pa je postal za te pijavke prava Indija Koromandija. Podjetja Farsura, Sicelp in druga so dala Ricciju in Richardsonu po 15 milijonov kot nagrado za dodelitev del. Po čitanju izjav je agent Pagnotta začel kazati bančna nakazila, ki so jih podjetja dajala Richardsonu. Vsa bančna nakazila so bila najmanj po 500 tisoč lir. Potem je sodišče prebralo zapisnik policijskega zaslišavanja obtoženega Riccija z datumom 14. julija. Iz tega zapisnika je razvidno, da so zavezniki vzeli v službo obtoženca že 1944. leta v Firencah, kjer je mastno služil, saj ima tam vilo in 7 milijonov lir v banki.

Strukljeva je skrbela za «bodočnost»

Nič manj zanimiva ni izjava obtožene Miroslave Strukelj, poročene Bessi. Tudi ta je začela svoje pustolovščine že 1942. leta. Poročena je bila z nekim črnosrajčnikom, nakar ga je zapustila. Potem je živela v Firencah in od tod jo je pot zanesla v Richardsonovo službo v Turinu, od koder je prišla v Trst septembra meseca 1945. leta. Iz njenega življenja je razvidno da je živela kot prava grofica. Darovi, ki jih je dobivala, so bili naravnost bajni. Vendar pa je v zapisniku izjavila, da jo je k vsemu temu nagovarjal Ricci. Ker so odvetniki zahtevali nekatera pojasnila glede teh izjav, je major Bayliss izjavil, da bo pričal tudi major Richardson, ki bo še kaj pojasnil.

«Naivni» Richardson

Takoj po teh besedah je sodišče začelo čitati zapisnik Richardsonovega zaslišavanja. Zanimivo je, da so to visoko osebo zaslišali v nekem hotelu na Lidu pri Benetkah. V izjavi se hoče g. major na vse načine otresti odgovornosti. Trdi, da ni vedel za podkupovanja. Šele 1945. leta je zvedel za take škandale in je celo izvršil nekatere preiskave, ki pa so začuda ugotovile, da se stvari vrše v redu. Ricci je sicer prišel k njemu in povedal, da je dobil večjo vsoto denarja, katero bo polovico dal Strukljevi kot prihranek za njeno bodočnost. V izjavi je celo napisano, da ga je major zaradi tega oštel, toda Ricci je izrabil njegovo dobrodušnost in je kar naprej izsiljeval denar. Posebno pa zanika, da bi sprejemal denar od podjetnikov. Pač pa je priznal, da je dobival razne darove in pa vsoto 100 tisoč lir od Riccija.

Kakor v pravljici: Gospa si je zaželela plašč, in že je bil tu

Sledil je agent Vega, ki je tudi zaslišal obtožence. Iz njegovega pripovedovanja smo zvedeli nadvse zanimive stvari, ki so poleg zapisnikov zadosten material, da bi lahko mirne duše poštено zašili vse te ljudi iz tako zvanih boljših krogov, ki pa niso nič drugega kot navadni sleparji. Iz zapisnika izjav, ki jih je dal podjetnik Comelli na zaslišavanju, je razvidno, da so Ricciju za neko uslugo, ki jim jo je napravil, hočeš nočeš morali podjetniki kupiti avto «Topolino». Comelli je dal obtožencu v dar nekaj milijonov lir, ker je bilo precej nevarno odbijati Riccijeve zahteve. Iz izjav naslednjih podjetnikov smo slišali, da sta Ricci in Strukljeva dobivala bajne nagrade. Strukelj si je zaželela kuzneu plašč. Prošnja je bila takoj uslišana. Toda ker ji plašč ni ugajal, so ji morali kupiti drugega. Vsa družba s podjetniki vred pa je navadno prirejala večerje v restavraciji Fortuna in razne domače sprejeme.

Na popoldanski razpravi smo zopet slišali izjave, ki so jih dali podjetniki na zaslišavanju. Podjetnik Lanari je Ricciju kupil dva fotografska aparata in dve lovski puški, katerih je bila ena vredna 100 tisoč lir, g. Richardsonu likerje, gospodičnam v uradu nogavice. Podjetnik Brischi je moral Ricciju plačati 5 milijonov in pol lir, da so mu dodelili delo.

Po teh izjavah se je odvetnik Pollucci vzdignil in skušal dokazati, da Ricci ni bil odgovoren za dodelitev javnih del, kar pa seveda še ne pomeni, da Ricci ni izsiljeval. Na koncu razprave je predsednik pozval obtožene podjetnike, naj se posvetujejo s svojimi zagovorniki in naj mu tekom današnjega dne odgovorijo, ali bodo pričali ali ne.

Razprava proti Incardoni

Včerajšnje priče, bančni ravnatelj dr. Ricchieri in dva uslužbenca ATE so govorili o pogajanjih, ki so se vršila med predsednikom družbe in dr. Incardono o plačilu 7 in pol milijonov lir. Trgovec Boscolo Fiore je s svojim pričevanjem povzročil v sodni dvorani pravi besedni dvoboj; vendar pa je s svojimi izjavami samo razburil duhove, ne da bi povedal kaj bistvenega. Podpolkovnik Munnecke, načelnik sodnega urada ZVU, je s svojim prihodom v sodno dvorano za nekaj časa prekinil razpravo. V tem trenutku je dr. Incardona pritekel k novinarski mizi z besedami: «Samo vi lahko razjasnite to sleparijo» (!). Pri tem pa se človek nehote spomni, da drugim obtožencem, ki so zaradi manjših tatvin na zatožni klopi, ni dovoljeno delati takih sprehodov. Najbrž velja za dr. Incardono izjemoma ta pravica. Po pričevanju maršala Croceija, je sodišče razpravo odgodilo na danes zjutraj, ker sta manjkala še dve priči.

Zveza antifašistične mladine

vabi na tiskovno konferenco, ki bo v petek 5. t. m. na njenem sedežu, trg Ponterosso 6 ob 18. uri. Govoril bo tov. Campagna o delu konference Svetovne mladinske demokratične zveze, ki se je vršila pretekli mesec.

Vremensko poročilo

z dne 3. t. m. ob 21. uri. Zračni tlak 758.6; toplota 17.4 do 26.2, srednja 23; brez vetra, nebo oblačno; morje mirno; toplota morja 22.

Izpiti za diplome občinskih tajnikov

Trst, 3. — Pismeni izpiti za diplomo občinskega tajnika se bodo vršili v tržaškem in goriškem področju v dneh 18., 19. in 20. decembra 1947.

Plin

Z novo odredbo ZVU bodo oddajali potrošnikom plin namesto sedanjih treh ur 18 ur dnevno. Praktično bomo trošili plin po novi odredbi šele čez 6 tednov, ker bo potrebno zakuriti še druge plinske peči. V Rojanu so popravili plinski rezervoar, tako da bodo prejemali plin tudi v Barkovljah in na Opčinah. V Pulju in Gorici bodo uživali blagodati plina že po nekaj dnevih.

DNEVNA KRONIKA

Vlomi v stanovanja

Tatovi radi izrabljajo trenutke, ko v stanovanjih ni nikogar. Ljudje niso dovolj oprezni, da bi si pravočasno oskrbeli patentne ključavnice. Običajno tudi denarja nimajo, da bi si nabavili trdnejše ključavnice in si s tem prihranili žalostno presenečenje ob oropanem stanovanju.

Tako je bil presenečen te dni Vincenc Fatur iz ul. Bonomea 2, kateremu so odnesli iz stanovanja moško in žensko suknjo, dva površnika, blago za dve obleki, podloge, perilo in druge predmete, vse v vrednosti 100.000 lir.

Nič boljše se ni zgodilo Elzi Voltolini, ki je prijavila policiji, da so ji neznani tatovi odnesli iz stanovanja precej perila in raznih drugih stvari in jo tako oškodovali za 12.000 lir.

Nesreča avtobusa

Včeraj popoldne se je zaletel v avtobus, ki vozi na progi Trst-Benetke neki civilni kamion. Kljub precejšnji bržini obeh vozil je bil laže poškodovan samo mehanik Alessi Angel, ki se bo moral zdraviti 3 do 4 tedne. Potnikom se ni zgodilo nič razen strahu, ki so ga užili, tako da si bodo zapomnili križišče pri Červinjanu.

Nove draginjske doklade za trgovske nameščence

Verjetno je, da se bodo mezdna pogajanja za trgovske nameščence v kratkem zaključila. Sindikalni predstavniki in predstavniki delodajalcev so se zaenkrat sporazumeli za nove draginjske doklade. Te znašajo za junij in julij 470 lir. za avgust in september pa 561.30 lir. Zneski draginjskih doklad se delavke in mladoletne delavce so nekoliko nižji od navedenih vsot.

Vsa ostala še nerešena mezdna vprašanja pa bodo po vsej verjetnosti rešili te dni. Uredili bodo tudi vprašanje službenih let v tej stroki.

Za nove mezde pri spedicijskih podjetjih pa se bodo razgovarjali predstavniki obeh strank posebej.

Pojasnilo občinskega sveta

Občinski svet nam je poslal tole pojasnilo:

Že 21. avgusta t. l. se je občinski svet pridružil zahtevam uslužbencev Acegata, ki so zahtevali povišanje plač. Odločno pa je nasprotoval vsakršnemu povišanju cen, ki bi oškodovalo manj imovite sloje. Povišanje cen so pa odločili na sestankih, pri katerih občinski svet ni bil udeležen, in je za te odločitev zvedel tedaj, ko so bile cene povišane.

Ginekološki kongres v Trstu

Te dni je pričel v ridottu Verdi s svojim delom XXXVIII. kongres italijanskih ginekologov in porodničarjev. Kot ob vseh podobnih prilikah, so tudi to pot v navzočnosti gostov iz Italije izkoristili zborovanje v šovinistične namene ter čvekali o italijanstvu Trsta, o nekih bratih, ki ne bodo nikdar pozabili Tržačanov in še nekaj takih bedarij. Predsednik Tessauro je otvoril kongres v imenu Italije.

Sodeč prve besede, ni še mogoče ugotoviti, kakšne «strokovne» zadeve bo ta kongres obravnaval.

Planinsko društvo

v Trstu opozarja, da letovanje v gornji Soški dolini še ni zaključeno. Omejeno število prijav sprejemajo v trgovini Visin, ul. Roma 15 in v čevljarni Pirc, ul. Settefontane 3.

ZAHVALA

Vsem, ki ste v tako lepem številu spremili našega očeta

KARLA PIRCa

se najlepše zahvaljujemo. Posebno zahvalo prijateljem in za poklonitev tolikih vencev.

Bovec 3. septembra 1947.

Družina PIRC

Velika likvidacija modelov po ZNIŽANIH cenah
KRZNARSTVO
ZILIOTTO
TRST — UL. TRENTO 11 — TELEFON 20274

FIZKULTURA

Balincarske tekme za tržaško prvenstvo

in Mahnetov pokal

V nedeljo so bile na raznih balincarskih igriščih odigrane prvenstvene tekme za tržaško prvenstvo in za Mahnetov pokal. Rezultati semifinalnih iger tržaškega prvenstva so: Corsi B-Školjet B 21:5; Standart-Col 21:18; Školjet A-Delavska športna zveza 20:21; Konopljarna-Tomažič 21:18. V nedeljo 7. t. m. bodo odigrane revanšne tekme s pričetkom ob 16. uri. Določeni so sledeči sodniki: Verderber, Metlika, Micheli, Bosutti.

Pred velikim številom gledalcev, ki so hoteli na ta način še enkrat počastiti spomin na padle borce za svobodo, se je v nedeljo končal tudi balincarski turnir za Mahnetov pokal, ki je dal sledeče rezultate: 1. Kraljič A (Zonta, Polensig, Fiumiani, Vecchiet, Nardini); 2. Kolonja (Gantonio, Ferluga, Ferfolja, Cez, Krusič); 3. Magdalena (Bembo M., Bembo S., Ussai, Dobrinja, Benot); 4. Kraljič C (Mezgec, Zadnik, Toson, Jurada, Snebel).

S tem se družina Mahne zahvaljuje vsem tistim, ki so s svojo prisotnostjo prispevali k tako dobro uspeli manifestaciji, v kateri so počastili spomin padlega borca za svobodo tov. Mahneta.

Evropsko plavalno prvenstvo

Od 10. do 14. t. m. bo v Monte Carlu evropsko prvenstvo v plavanju. Na prvenstvu bo nastopilo 294 plavalcev in 133 plavalk iz 16. držav, in sicer: Avstrije, Češkoslovaške, Danske, Belgije, Finske, Anglije, Grčije, Francije, Islanda, Italije, Jugoslavije, Madžarske, Nizozemske, Portugalske, Švedske in Švice. Za prvenstvo v waterpolu se je prijavilo 11 držav, za štafeto 4×200 m 9 držav in za štafeto 4×100 m ženske 8 držav.

Visokošolske igre v Parizu

Zatopek je pretekel 5000 metrov v 14.22.8, kar je nov svetovni rekord. Matouš je osvojil češko prvenstvo akademskih iger, češkoslovaški košarkarji pa so s svojo zmago nad Francozi z rezultatom 28:23 osvojili prvo mesto.

Francija je premagala Češkoslovaško v plavanju z 59:41 točkami. Na tem tekmovanju so bili doseženi naslednji rezultati:

100 metrov hrbtno: 1. George Valery (Francija) 1.08.9; 2. Le Cimes (Francija) 1.11.7; 3. Kovar (Češkoslovaška) 1.12.8. Izven konkurence sta plavala Madžara Valent, v času 1.11.6 in Gyengyesi v času 1.12.5.

400 metrov prosto: 1. Jany (Francija) 4.52.2; 2. Bartušek (Češkoslovaška) 5.04.9; 3. Landkamer (Češkoslovaška) 5.15.3. Izven konkurence je plaval Madžar Kadasy v času 4.55.4.

3×100 metrov mešano: 1. Francija 3.20.3; 2. Češkoslovaška 3.31.3. Izven konkurence je plavala madžarska štafeta v času 3.23.8. Jany je plaval 100 m crawl v času 57.5.

100 craul: 1. Aleks Jany 57.3; 2. Babey (Francija); 3. Marik (Češkoslovaška) 1.01.4; 4. Bubnik (Češkoslovaška) 1.02.2. Izven konkurence je plaval Kadaš (Madžarska) v času 59.7.

Objave ZDTV

Balincarski odsek. Sportno društvo Magdalena razpisuje balincarski turnir moštev s 5. igralci za pokal Alda Čebulca, ki je padel v borbi za svobodo dne 1. maja 1945. Prijave sprejema Rlosa v gostilni «Pri dveh sestrah», v ul. Madonnina 10, v gostilni Corsi pri Sv. Ivanu in v gostilni «ex Tirolese» v ul. Costalunga 37. Prijava znaša 300 lir.